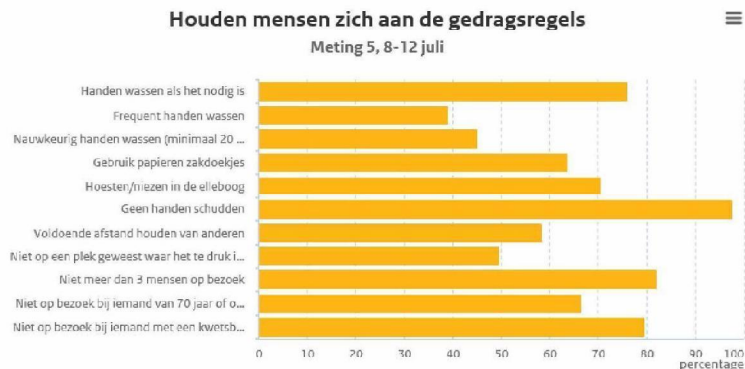

Overzicht resultaten ronde 5

Lukt het mensen om de gedragsregels toe te passen?

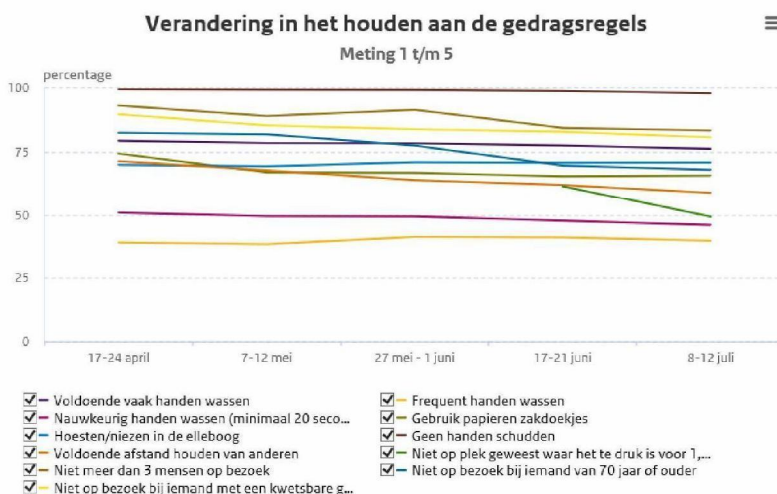
Sinds half maart gelden in ons land diverse gedragsregels die erop gericht zijn dat tijdens contacten met anderen het coronavirus niet wordt overgedragen (bijvoorbeeld door 1,5 meter afstand houden en de hygiënemaatregelen). Als mensen denken dat de gedragsregels helpen om besmettingen van zichzelf of anderen te voorkómen kan dit hun motivatie versterken. Echter, de huidige situatie vraagt ook veel van mensen: ze beperken onze vrijheid en mogelijkheden. Dit kan impact hebben op onze mentale, fysieke, en sociale gezondheid. En op de verwachting hoe lang mensen de maatregelen steunen. Deze inzichten helpen de overheid om burgers beter te kunnen ondersteunen en informeren om de gedragsregels op te blijven volgen.

Het gedragsonderzoek laat zien dat 50% van de deelnemers in de week voorafgaand aan het onderzoek niet op een drukke plek is geweest waar ze geen 1,5 meter afstand konden houden. Van degenen die wel op een te drukke plek zijn geweest besloot 25% van hen rechtsonkeert te maken. Het niet meer handen schudden is de meest makkelijk na te leven regel. Bijna 98% van de deelnemers zegt geen handen meer te schudden. Daarnaast geeft 71% aan in de elleboog te hoesten en niezen. Van het totaal aantal keren dat mensen in een situatie belanden waarin ze handen moeten wassen, lukt dit gemiddeld in 76% van die situaties. Als we aan mensen vragen hoe vaak per dag ze denken dat ze hun handen wassen rapporteert 39% dit frequent (vaker dan 10 keer per dag) te hebben gedaan. Ruim 80% geeft aan niet meer dan 3 mensen op bezoek te ontvangen en geen mensen met een kwetsbare gezondheid te bezoeken. Deze gedragsregels zijn eerder versoepeld.

Verandering in het houden aan de gedragsregels

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat aangeeft zich te houden aan de hygiënemaatregelen, zoals handen wassen en hoesten of niezen in de elleboog, is redelijk stabiel gebleven. Na verloop van tijd geven minder deelnemers aan zich aan de 1,5 meter afstand te houden. In vergelijking met de eerste meting is een afname van 12 procentpunt te zien van het aantal mensen dat afstand houdt. Ook de versoepelde maatregelen zoals niet meer dan drie mensen op bezoek en niet op bezoek gaan bij iemand met een kwetsbare gezondheid worden door minder deelnemers opgevolgd. Hoe meer mensen elkaar weer ontmoeten, hoe belangrijker het is dat mensen zich aan de maatregelen houden die nog wel gelden, zoals de hygiënemaatregelen. Opvallend ten opzichte van vorige ronde is de afname van 12 procentpunt in het vermijden van drukte.

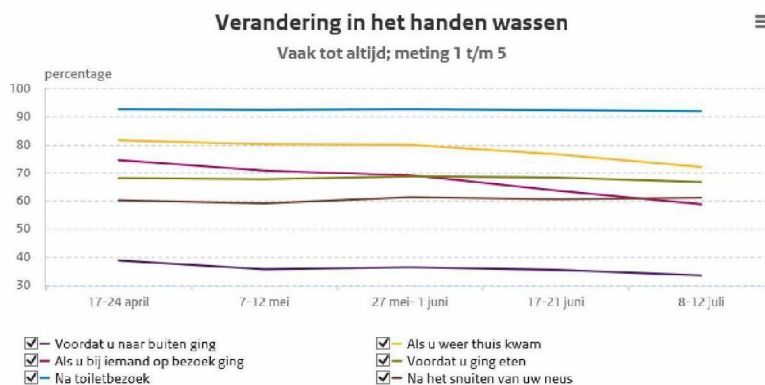
Handen wassen

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd om in te schatten hoe vaak ze handen wassen in situaties waarin dat moet. Van de situaties waarin er handen wordt gewassen blijkt dat mensen duidelijk de gewoonte hebben om hun handen te wassen na een toiletbezoek: 92% van de mensen geeft aan hun handen dan vaak tot altijd te wassen. Ongeveer 72% van de mensen geeft aan vaak tot altijd hun handen te wassen na thuiskomst. De gewoonte is een stuk minder sterk in de andere situaties, zoals na het neus snuiten of bij anderen op bezoek gaan. Vóórdat mensen naar buiten gaan wast 35% van de mensen vaak tot altijd hun handen.

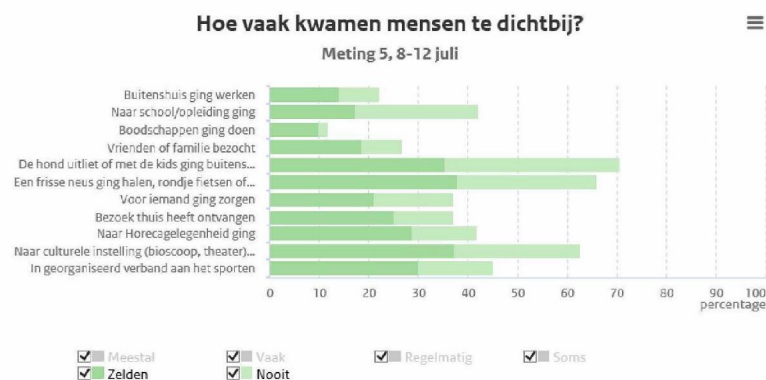
Verandering in het handen wassen

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Voor de meeste situaties zijn er geen grote verschillen ten opzichte van de eerdere metingen omtrent handen wassen. De dalende trend van deelnemers die aangeven handen te wassen als zij bij iemand op bezoek gaan, zet door: van 75% in de eerste meting naar 59% in de vijfde meting. Het percentage mensen dat aangeeft handen te wassen wanneer zij weer thuis komen is ten opzichte van de eerste meting van 82% naar 72% gedaald. In de overige gevallen geven de deelnemers aan nog ongeveer even vaak handen te wassen als in het begin van de coronacrisis.

Afstand houden

Het wordt steeds lastiger om 1,5 meter afstand te realiseren. Voorbeelden van situaties zijn boodschappen doen, buiten sporten, bezoek bij familie of vrienden of een bezoek aan de horeca. Bij het boodschappen doen rapporteert 12% van de deelnemers dat mensen zelden tot nooit te dichtbij komen. Zo'n 22% geeft aan dat mensen zelden tot nooit te dichtbij komen wanneer zij naar buiten gaan voor werk. Bij het bezoeken van vrienden of familie of bezoek thuis ontvangen is dit respectievelijk 27 en 37%. Tijdens een bezoek aan een culturele instelling (zoals een bioscoop of theater) geeft 63% van de respondenten aan dat mensen nooit of zelden te dichtbij komen. In andere situaties die weer mogelijk zijn geworden zoals georganiseerd sporten en het bezoeken van de horeca is dit respectievelijk 45% en 42%.

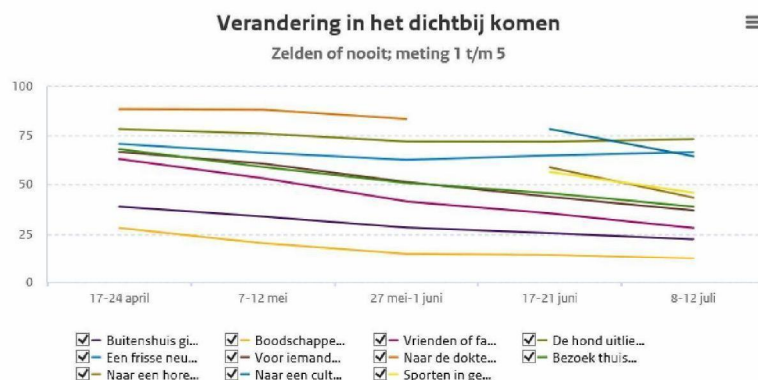

Verandering in het dichtbij komen

Voor de veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. In vergelijking met de eerste meting is een toename te zien van het aantal mensen dat dichtbij komt. Niet alleen op plekken waar veel andere mensen zijn, ook bij het bezoeken van vrienden of familie of bezoek thuis, waar mensen vaak langere tijd (binnen) in elkaars gezelschap zijn. In de eerste meting gaf 63% van de deelnemers aan dat mensen zelden tot nooit te dichtbij kwamen wanneer zij vrienden of familie bezochten. In de vijfde meting is dat percentage afgenomen tot 28%. Er is ook een daling te zien in het percentage mensen dat het lastig vindt om voldoende afstand te bewaren wanneer thuis bezoek wordt ontvangen; het percentage is in vergelijking met de eerste ronde 29 procentpunt afgenomen. De dalende trend van het percentage deelnemers dat bij het zorgen voor iemand zelden of nooit te dichtbij komt zet verder door naar 37%.

Sinds de versoepelingen van 1 juli jl. zijn horeca gelegenheden en culturele instellingen weer geopend en is sporten in georganiseerd verband weer mogelijk. Ten opzichte van de vorige ronde zien we dat in deze omgevingen steeds minder vaak afstand wordt gehouden. Bij het

sporten in georganiseerd verband is dit in lijn met de versoepeling omdat sporters onderling geen afstand meer hoeven te houden. Echter bij het bezoeken aan horeca gelegenheden en culturele instellingen dienen mensen nog steeds 1,5m afstand te houden, maar zien we een afname van respectievelijk 15 procentpunt en 14 procentpunt ten opzichte van de vorige meting.

Testen

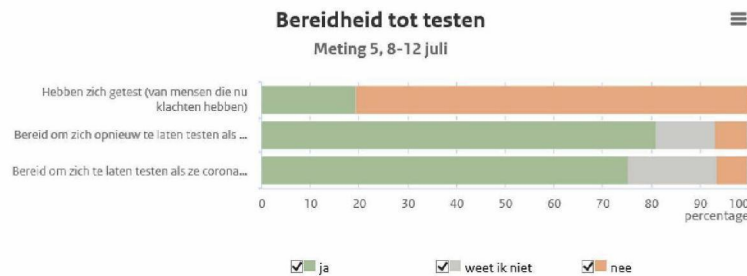
Van de mensen die aangeven nu klachten te hebben (gedurende maximaal 4 weken) zoals een loopneus, hoesten/niezen, keelpijn, moeilijk ademen, verhoging en koorts, heeft 18% zich laten testen in de drie weken voorafgaand aan dit vragenlijstonderzoek. In ronde 4 gaf 13% van de mensen met klachten aan zich te hebben laten testen. Daarmee ligt het testpercentage in ronde 5 van dit onderzoek 5 procentpunt hoger dan in ronde 4. De meting van het testpercentage in ronde 5 vond plaats voordat het aantal afgenomen tests halverwege juli toenam.

Van de mensen die 1 week klachten hebben, heeft 16% zich laten testen. 28% heeft zich laten testen van de mensen bij wie de klachten tussen 1 en 2 weken aanwezig zijn (deze gegevens staan niet in een figuur).

Dit testpercentage is gebaseerd op de mensen die nu klachten hebben. Van de mensen zonder klachten is het testpercentage onbekend. Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen die zich voor hun vakantie hebben (moeten) laten testen, of om mensen die zich hebben laten testen toen ze klachten hadden, maar die tijdens het onderzoek klachtenvrij waren.

Van de mensen die zich al eens eerder hebben laten testen, geeft 81% aan zich nog een keer te zullen laten testen als ze de komende weken opnieuw corona-gerelateerde klachten zouden krijgen.

Ook aan mensen zonder klachten is gevraagd of ze zich zouden laten testen als ze corona-gerelateerde klachten zouden hebben. 75% geeft aan dit te zullen doen, maar in ronde 4 bleek al dat als mensen daadwerkelijk klachten hadden, deze intentie een stuk lager uitviel (28%). De intentie om te gaan testen is vanaf ronde 3 toegenomen met 7 procentpunt.

Thuis blijven bij klachten

Van de mensen met symptomen die kunnen wijzen op COVID-19, volgt een groot deel het advies om thuis te blijven niet op. Mensen met klachten, zoals een loopneus, hoesten/niezen, keelpijn, moeilijk ademen, verhoging en koorts gaan ongeveer even veel naar buiten als mensen zonder klachten. Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd of ze in de afgelopen 7 dagen naar buiten zijn geweest. 89% van de mensen met klachten heeft ten minste een keer boodschappen gedaan, 63% heeft minstens een keer vrienden of familie bezocht en 47% is een keer naar het werk gegaan.

Vakantie plannen

Respondenten zijn gevraagd of zij van plan zijn om op vakantie te gaan deze zomer. 37% geeft aan niet van plan te zijn op vakantie te gaan, 33% is van plan in eigen land op vakantie te gaan en 24% wil graag in Europa op vakantie. Slechts 1% geeft aan van plan te zijn buiten Europa op vakantie te gaan. Landen met code oranje (*alleen noodzakelijke reizen*) lijken minder populair dan landen met code geel (*let op, veiligheidsrisico's*). De populairste vakantielanden hebben allemaal code geel (zie tabel).

Populariteit	Landen	Kleurcode
1	Frankrijk	Geel
2	Duitsland	Geel
3	België	Geel
4	Oostenrijk	Geel
5	Spanje	Geel

Op vakantie

Op 15 juni zijn de meeste grenzen binnen Europa weer open gesteld. Gedurende de uitvraag (8-12 juli) was 14% van de respondenten sinds het openstellen van de grenzen al op vakantie geweest of op vakantie. 68% vierde deze vakantie in eigen land, 33% ging op vakantie in Europa. In de populairste vakantielanden worden alleen landen met code geel genoemd.

Vaccineren

Aan de deelnemers is ook gevraagd of ze zich willen laten vaccineren als er straks een vaccin is. 52% geeft aan dat ze dat zouden willen. Daarnaast geeft 13% aan dat ze dat zouden willen, maar eerst zouden willen weten of ze corona hebben gehad. 8% zegt dat niet te willen en 28% weet het nog niet.

Ook in ronde 3 is gevraagd of mensen zich willen laten vaccineren. Het percentage mensen dat aangaf zich te willen laten vaccineren is ongeveer hetzelfde in beide rondes. Het aandeel mensen dat aangaf eerst te willen weten of ze corona hebben gehad is tussen ronde 3 en 5 afgenomen met 8 procentpunt. Bij ronde 5 is er een grotere groep mensen die het nog niet zegt te weten dan bij ronde 3 (verschil van 11 procentpunt).

Waarom wel of niet naleven van de gedragsregels?

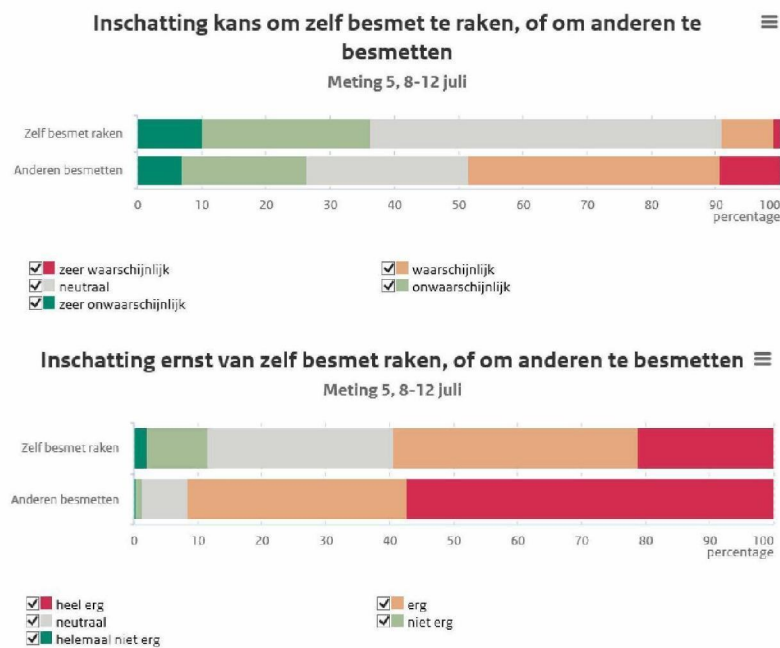
Het wel of niet naleven van de gedragsregels kan verschillende redenen hebben. Over een aantal van deze mogelijke redenen, hebben we vragen gesteld in dit onderzoek.

Risico-inschatting

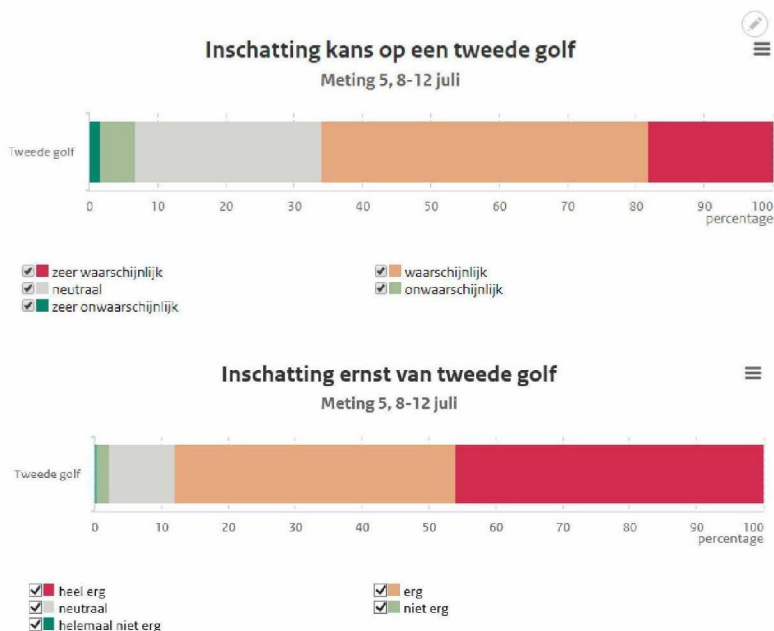
Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd hoe groot zij denken dat de kans is dat ze zelf besmet raken met het coronavirus of anderen ermee besmetten. Ook is gevraagd hoe erg ze dat zouden vinden.

Van de deelnemers geeft 36% aan het (zeer) onwaarschijnlijk te vinden dat ze komende maanden besmet raken. 9% vindt dit juist (heel) waarschijnlijk. Als ze besmet zouden raken dan vindt 59% dit (heel) erg.

Bijna de helft van de mensen (49%) acht het (zeer) waarschijnlijk dat zij het virus aan anderen doorgeven als ze zelf besmet zouden zijn. Bijna iedereen (92%) zou het (heel) erg vinden het virus door te geven aan iemand anders.

66% van de deelnemers acht het (zeer) waarschijnlijk dat er een tweede golf corona besmettingen komt. 7% van de deelnemers denkt juist dat dat (zeer) onwaarschijnlijk is. Mocht er een tweede golf komen, dan vindt 88% van de deelnemers dat (heel) erg.

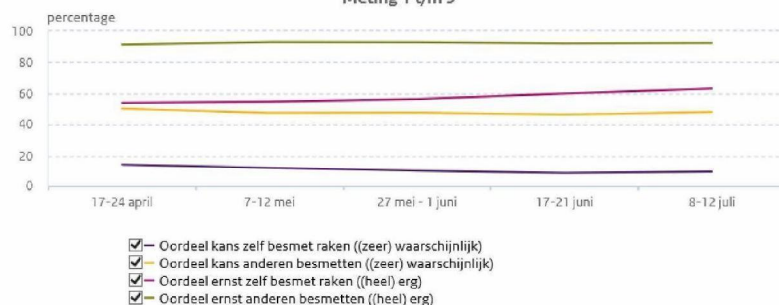

Verandering in risico-inschatting

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het aantal mensen dat het (zeer) waarschijnlijk vindt besmet te raken daalt vanaf de eerste tot en met de vierde meetronde (van 14% naar 8%), maar neemt daarna weer toe tot 9%. Het percentage mensen dat het (heel) erg vindt om besmet te raken is over de verschillende meetrondes heen gestaag gestegen van 54% naar 63%. De inschatting van de kans om anderen te besmetten en de mate waarin mensen het erg vinden om anderen te besmetten blijft stabiel over de tijd.

Verandering kans en ernst om zelf besmet te raken en anderen te besmetten

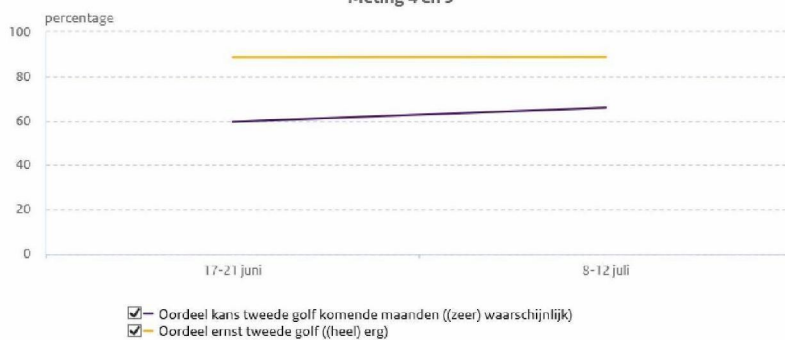
Meting 1 t/m 5

Vanaf de vierde meting is aan de deelnemers gevraagd hoe groot zij de kans achten dat er een tweede golf met besmettingen komt en hoe erg ze dat zouden vinden. Bijna 60% vond in de vorige meting een tweede golf (zeer) waarschijnlijk en bij de laatste meting is dit toegenomen naar 66%. Het oordeel over de ernst van een tweede golf coronabesmettingen is gelijk gebleven.

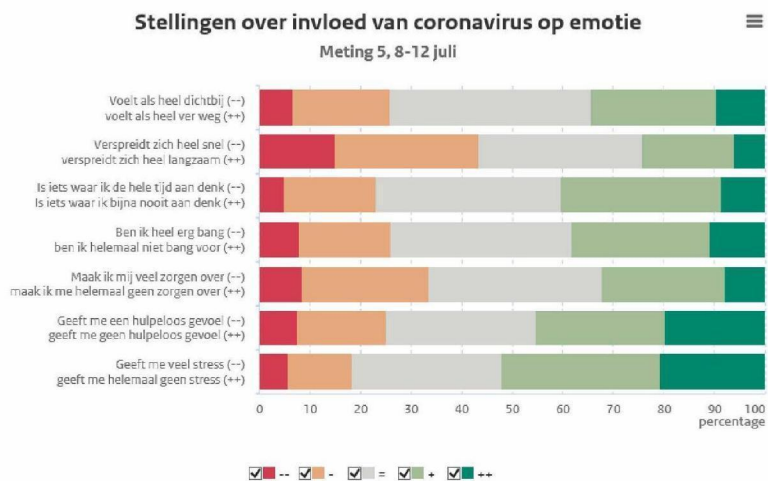
Verandering in kans en ernst tweede golf

Meting 4 en 5

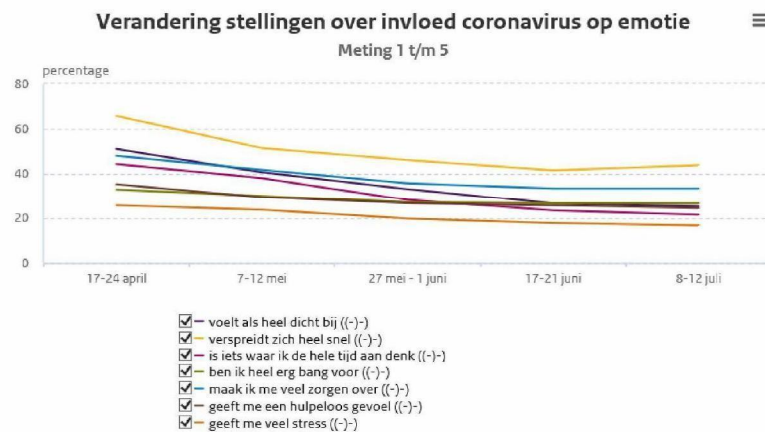
De gevoelsmatige dreiging die mensen ervaren

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd in hoeverre het virus hen emotioneel beïnvloedt. Van de deelnemers geeft 23% aan dat het virus iets is waar ze (heel) veel aan denken, 26% geeft aan hier (heel) bang voor te zijn, 34% geeft aan zich hier (veel) zorgen over te maken, 19% geeft aan hier (veel) stress door te ervaren en 25% geeft aan hier een hulpeloos gevoel te krijgen.

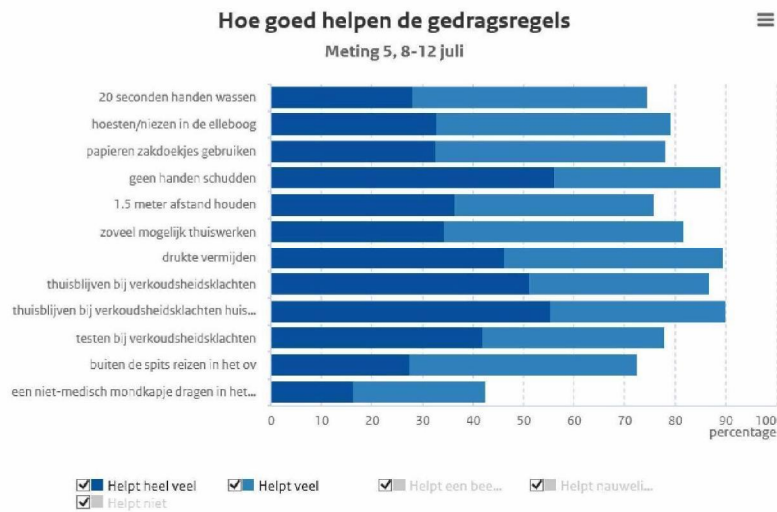
Verandering van de gevoelsmatige dreiging die mensen ervaren

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Sinds de eerste meetronde daalt het percentage deelnemers dat zegt dat het coronavirus (heel) dichtbij voelt (van 51% naar 25%), iets is waar ze (heel) veel aan denken (van 44% naar 22%), een hulpeloos gevoel geeft (van 35% naar 25%) en (heel) veel stress geeft (van 26 naar 17%). Het percentage deelnemers dat aangeeft dat zij (heel) bang voor het coronavirus zijn en dat aangeeft dat het virus iets is waar zij zich (veel) zorgen over maken, nam vanaf de eerste tot en met de vierde meting af maar is daarna gestabiliseerd. Het percentage deelnemers dat het virus ervaart als iets wat zich (heel) snel verspreidt nam vanaf de eerste meetronde tot en met de vierde meetronde af van 66% naar 42%, maar stijgt sinds de vierde meetronde weer.

Hoe goed helpen de gedragsregels?

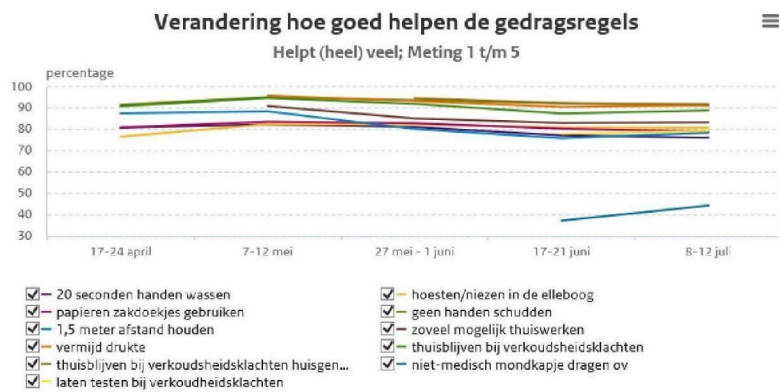
Aan de deelnemers is gevraagd hoe goed volgens hen de gedragsregels helpen het virus tegen te gaan. Voor de meeste gedragsregels geeft 73% tot 90% aan dat de regels (heel) veel helpen. Het gebruik van mondkapjes in het openbaar vervoer scoort veel lager: 43% van de deelnemers denkt dat deze gedragsregel (heel) veel helpt. De gedragsregels waarvan de meeste mensen aangeven dat deze (heel) veel helpen zijn thuisblijven bij verkoudheid en koorts van huisgenoten (90%), drukte vermijden (90%), en geen handen schudden (89%).

Verandering in hoe goed de gedragsregels helpen

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle metingen hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat denkt dat een gedragsregel (heel) veel helpt, is voor de meeste regels die vanaf de eerste meetronde zijn gemeten eerst iets toegenomen en daarna afgenomen of gestabiliseerd. De gedragsregels om zoveel mogelijk thuis te werken, drukte te vermijden en thuis te blijven bij verkoudheidsklachten van huisgenoten zijn vanaf latere meetrondes gemeten. Het percentage deelnemers dat denkt dat deze gedragsregels (heel) veel helpen, is na een eerste afname stabiel gebleven.

Een toename in het percentage deelnemers dat van mening is dat de maatregel (heel) veel helpt, is te zien voor testen bij verkoudheidsklachten en een niet-medisch mondkapje dragen in het openbaar vervoer (beide zijn vanaf de vierde meting gemeten).

Moeilijk of makkelijk?

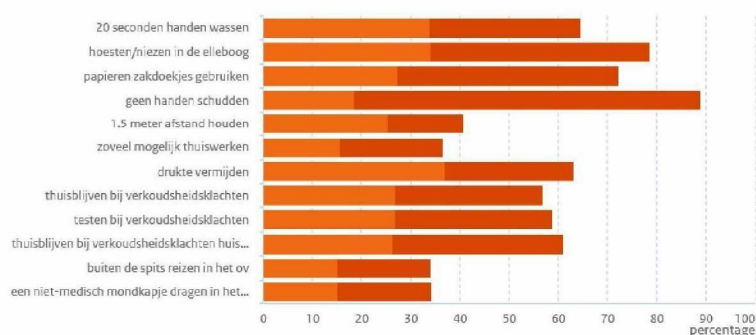
Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd hoe moeilijk of makkelijk zij het vinden om zich aan de gedragsregels te houden. Voor een meerderheid van de maatregelen vindt ruim de helft van de deelnemers het (heel) makkelijk om zich er aan te houden. Voor het niet schudden van handen is dit zelfs 89%. De regels die als minder makkelijk worden ervaren zijn 'altijd 1,5 meter afstand houden van andere mensen behalve binnen gezin of huishouden', 'zoveel mogelijk thuiswerken', 'buiten de spits reizen in het openbaar vervoer' en 'een niet-medisch mondkapje dragen in het openbaar vervoer'.

[Hoe makkelijk is het om](#)
[Hoe moeilijk is het om](#)

Hoe makkelijk is het om aan de gedragsregels te houden

Meting 5, 8-12 juli

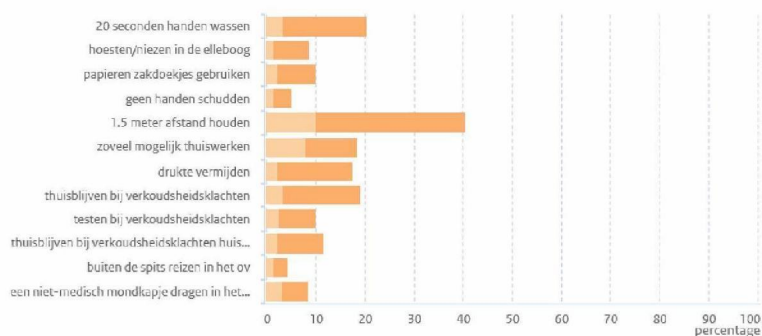
☒ Heel moeilijk
 ☒ Moeilijk
 ☒ Neutraal
 ☒ Makkelijk
☒ Heel makkelijk
 ☒ Niet van toep...

[Hoe makkelijk is het om](#)
[Hoe moeilijk is het om](#)

Hoe moeilijk is het om aan de gedragsregels te houden

Meting 5, 8-12 juli

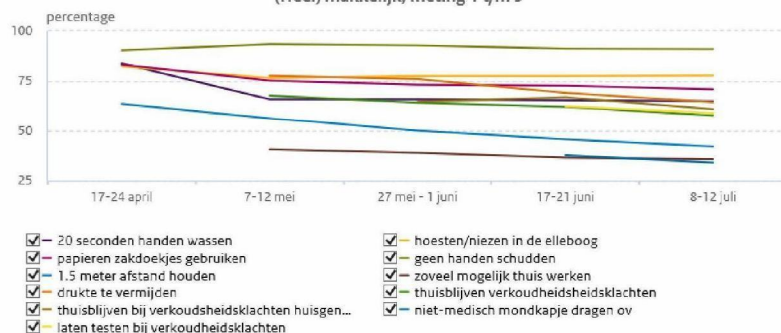
☒ heel moeilijk
 ☒ moeilijk
 ☒ neutraal
 ☒ makkelijk
☒ heel makkelijk
 ☒ niet van toep...

Verandering in hoe makkelijk het opvolgen van gedragsregels is

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat het (heel) makkelijk vindt om zich aan de hygiëneregels te houden (handen wassen, in de elleboog niezen, papieren zakdoek gebruiken) is na een afname bij de eerste metingen gestabiliseerd. Voor 1,5 meter afstand houden geldt dat het percentage deelnemers dat dit (heel) makkelijk vindt gedurende de verschillende meetrondes is afgenomen. Dit geldt ook voor 'zoveel mogelijk thuis werken', 'drukte vermijden' en 'bij verkoudheid thuis blijven' (vanaf de tweede meetronde gemeten) en voor 'testen bij verkoudheidsklachten' en 'een mondkapje dragen in het openbaar vervoer' (gemeten vanaf de vierde meetronde). De gedragsregel om geen handen te schudden wordt vanaf de eerste meetronde steeds door ongeveer 90% van de deelnemers (heel) makkelijk gevonden.

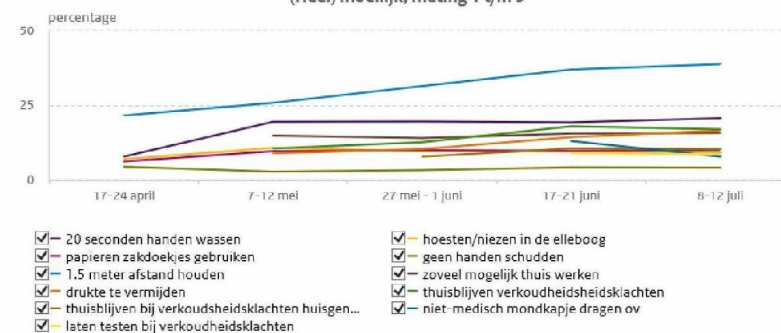
Verandering in hoe makkelijk om aan de gedragsregels te houden

(Heel) makkelijk, meting 1 t/m 5

Verandering in hoe moeilijk om aan de gedragsregels te houden

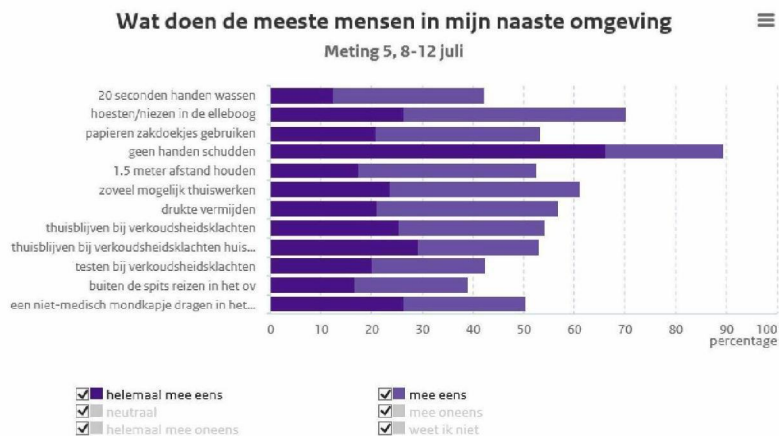
(Heel) moeilijk, meting 1 t/m 5

Wat doen mensen in de omgeving?

Hoe mensen in je omgeving omgaan met bepaalde maatregelen kan van invloed zijn op je eigen gedrag. Bijna 90% van de deelnemers ziet mensen in de omgeving geen handen schudden en 70% ziet mensen in de omgeving hoesten en/of niezen in de elleboog.

Maatregelen die deelnemers de omgeving het minst zien opvolgen, zijn buiten de spits reizen in het ov openbaar vervoer (39%), 20 seconden handen wassen (42%) en testen bij verkoudheidsklachten (43%).

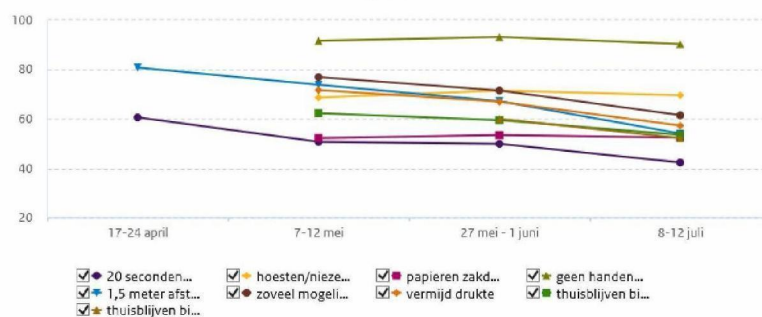
Verandering in wat mensen in de naaste omgeving doen

Het percentage deelnemers dat '(helemaal) mee eens' antwoordt op de vraag of zij de meeste mensen in hun naaste omgeving regelmatig hun handen zien wassen of minstens 1,5 meter afstand zien houden, is afgenomen. Vanaf de tweede meting zijn ook de gedragsregels om zoveel mogelijk thuis te werken, drukte te vermijden en bij verkoudheidsklachten thuis te blijven aan de deelnemers voorgelegd en vanaf de derde meting ook de gedragsregel om bij verkoudheidsklachten van huisgenoten thuis te blijven en geen bezoek te ontvangen. Het percentage deelnemers dat '(helemaal) mee eens' antwoordt op de vraag of zij de meeste mensen in hun omgeving deze gedragsregels zien opvolgen is afgenomen. Voor de gedragsregels hoesten en niezen in de binnenkant van de elleboog, papieren zakdoekjes gebruiken en geen handen schudden is het percentage deelnemers dat aangeeft dat zij het (helemaal) eens zijn met de stelling dat mensen in hun naaste omgeving dat doen min of meer gelijk gebleven.

Verandering in 'Wat doen de meeste mensen in mijn omgeving'

Meting 1, 2, 3 en 5

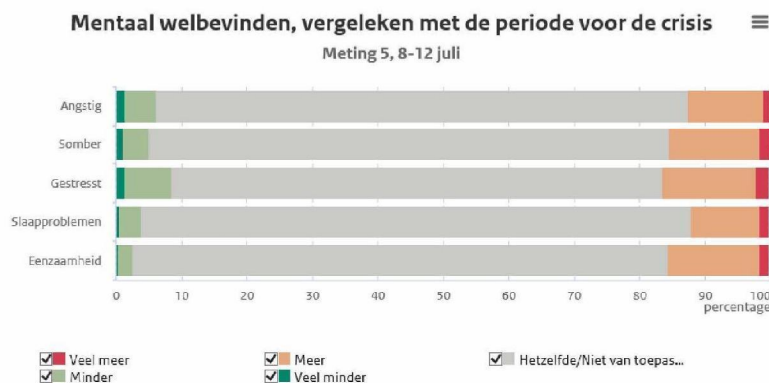

Deze grafiek toont de resultaten uit rondes 1 (17-24 april), ronde 2 (7-12 mei), ronde 3 (27 mei-1 juni), en ronde 5 (8-12 juli).
In ronde 4 is deze vraag niet gesteld. Tussen de laatste twee meetpunten zitten dus 6 weken, in plaats van 3.

Welbevinden

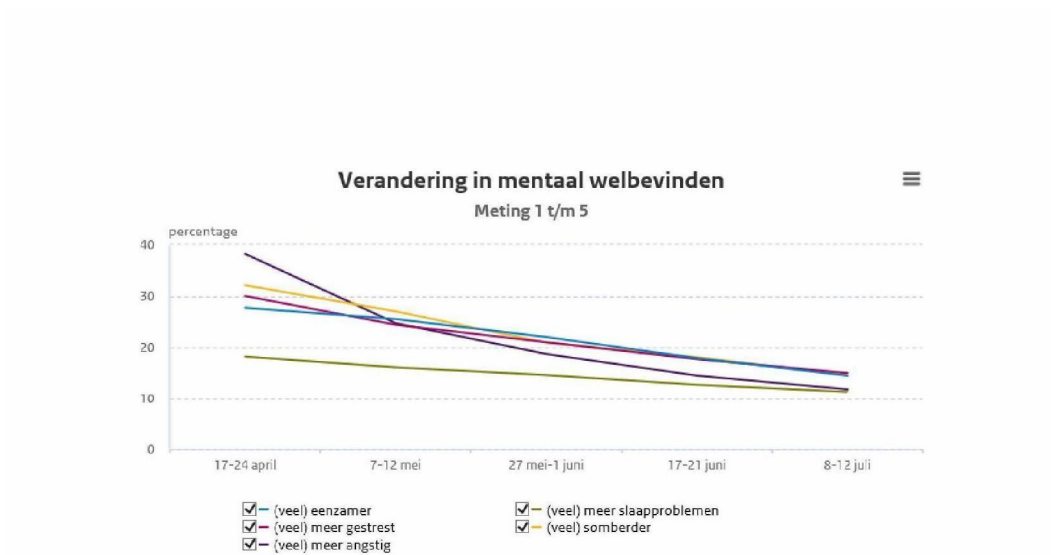
De deelnemers geven hun leven op het moment van invullen van de vragenlijst een rapportcijfer van 7,5 op een schaal van 1-10.

Op de directe vraag hoe men zich voelt ten opzichte van de periode vóór de coronamaatregelen geeft 13% van de deelnemers aan zich nu (veel) angstiger te voelen. Daarnaast geeft 16% aan zich (veel) somberder te voelen en 16% geeft aan (veel) gestrester te zijn dan in de periode voor de coronamaatregelen. Daarnaast heeft 12% (veel) meer problemen met slapen en 16% voelt zich (veel) eenzamer.

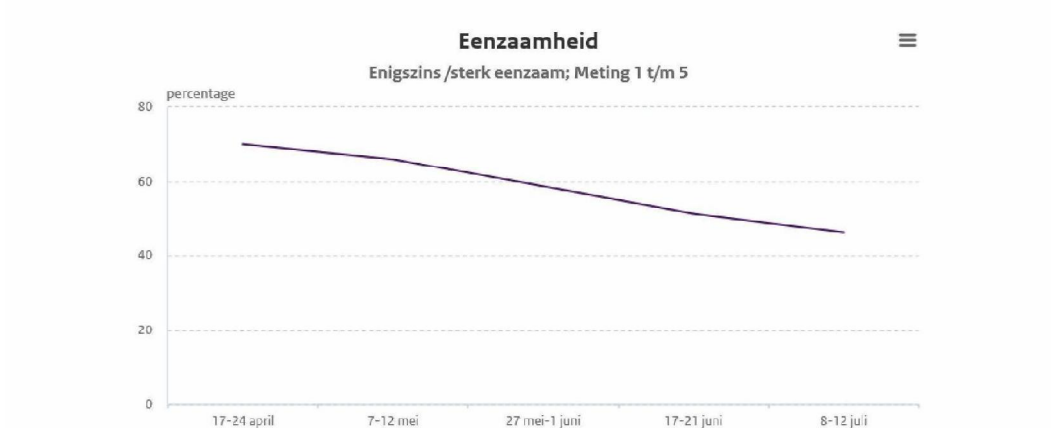
Verandering in mentaal welbevinden

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Over alle metingen heen zien we dat klachten in mentaal welbevinden gestaag afneemt. De grootste afname is te zien in het aantal deelnemers dat aangeeft (veel) angstiger te zijn dan voor de coronacrisis. Dit percentage is met 26 procentpunt afgenomen ten opzichte van de eerste meting. Voor somberheid is de daling 18 procentpunt en voor gestrest zijn 15 procentpunt.

Eenzaamheid

Aan de deelnemers is ook een aantal stellingen voorgelegd om eenzaamheid te meten zoals 'Ik ervaar een leegte om me heen', 'Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen' en 'Ik heb veel mensen op wie ik helemaal kan vertrouwen'. Deze konden zij beantwoorden met 'Ja', 'Min of meer' of 'Nee'. Uit de resultaten van de vijfde meting blijkt dat eenzaamheid wederom is afgenomen. Bijna de helft (46%) van de deelnemers geeft nu aan enigszins of sterk eenzaam te zijn. Dit is een afname van 24 procentpunt ten opzichte van de eerste meting.

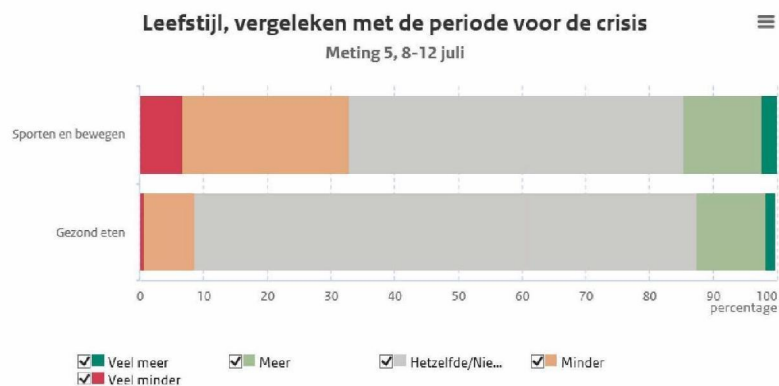

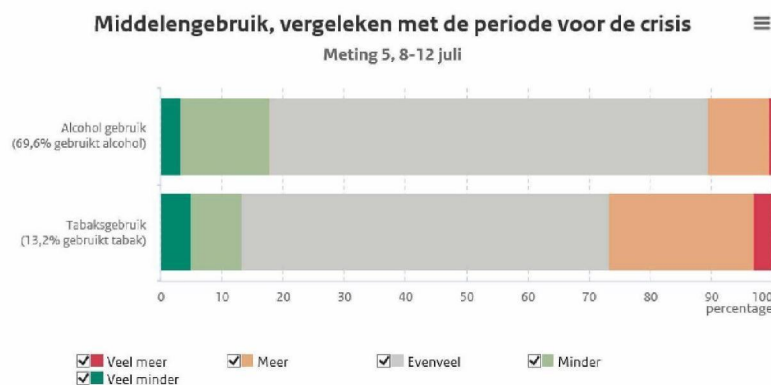
Leefstijl

Een gezonde leefstijl helpt om mentaal, fysiek en sociaal gezond te blijven, ook in coronatijd. Het gaat hierbij onder andere om sporten, bewegen en gezond eten. Gebruik van middelen zoals alcohol en tabak kan invloed hebben op stemming en op kwaliteit van de slaap.

De meeste deelnemers geven aan dat ze niet ongezonder zijn gaan eten vergeleken met voor de crisis: 79% eet nog hetzelfde, 12% geeft aan (veel) gezonder te zijn gaan eten, terwijl 9% aangeeft (veel) ongezonder te zijn gaan eten. Bij sporten en bewegen zien we daarentegen dat 33% dat (veel) minder is gaan doen vergeleken met de periode voor de corona-maatregelen. Van de deelnemers geeft 15% aan dat zij juist (veel) meer zijn gaan sporten.

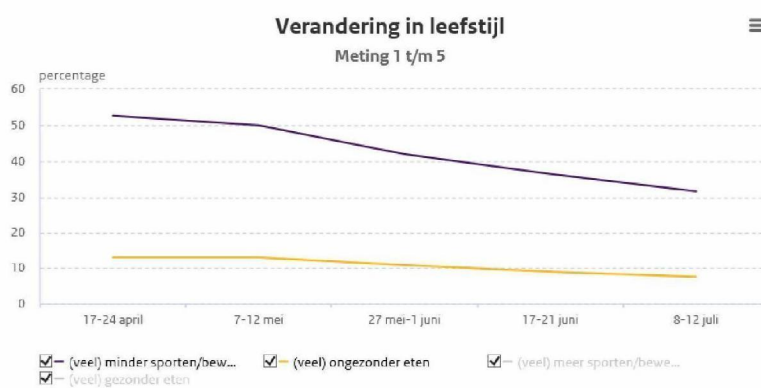
Van de deelnemers die alcohol drinken is 11% (veel) meer gaan drinken, terwijl 18% juist (veel) minder is gaan drinken sinds de coronacrisis. Van de rokers is 13% (veel) minder gaan roken, terwijl 27% aangeeft juist (veel) vaker iets op te steken. Of er ook mensen zijn gestopt met roken sinds de crisis laten deze resultaten niet zien.

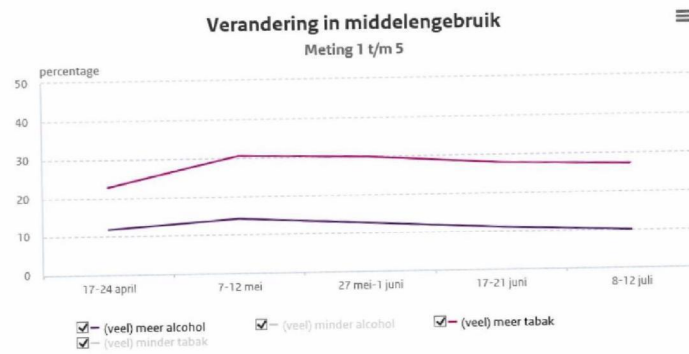

Verandering in leefstijl

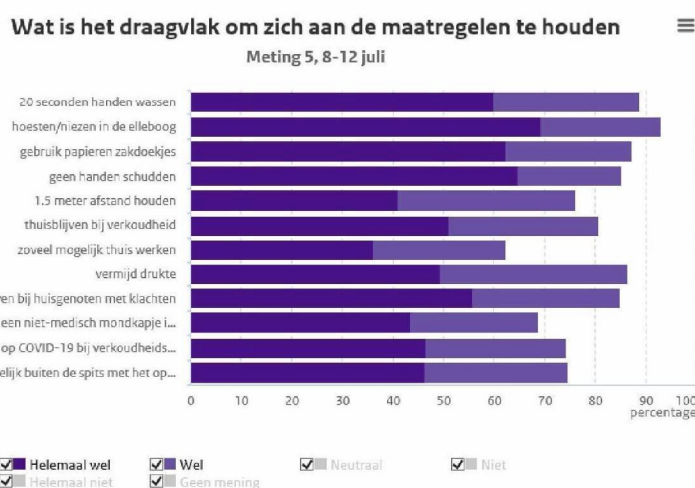
Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat aangeeft (veel) minder te zijn gaan sporten is met 21 procentpunt afgenomen sinds de eerste meting. Het wel of niet gezond eten is redelijk constant gebleven. Het percentage deelnemers dat aangeeft meer of minder te zijn gaan roken of drinken, is sinds begin mei redelijk constant gebleven.

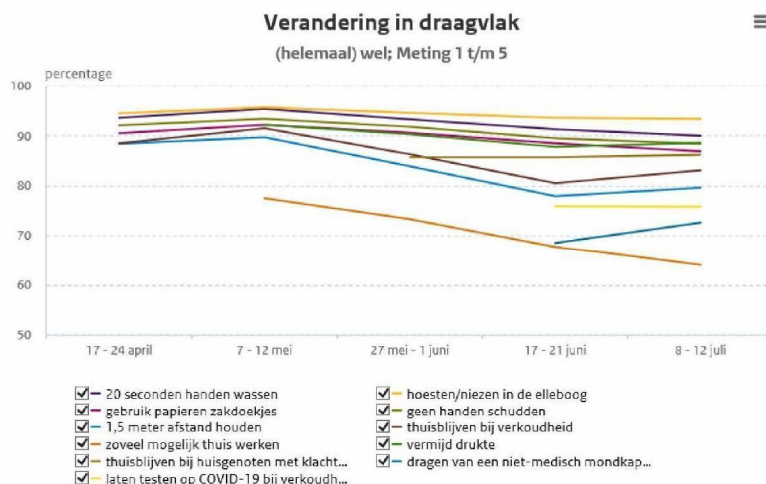
Draagvlak voor de maatregelen

Draagvlak kan een belangrijke aanwijzing zijn voor of mensen maatregelen vol gaan houden of niet. We kijken hier naar de mate waarin mensen achter de maatregelen staan als deze nog 6 weken zouden duren. Voor veel van de maatregelen is het draagvlak hoog. Van de deelnemers staat 85 tot 93% achter de hygiënemaatregelen, zoals 20 seconden handen wassen en geen handen schudden. Ook voor de regels 'vermijd drukte', 'thuisblijven bij verkoudheid' en 'thuisblijven bij huisgenoten met klachten' is veel draagvlak (81 tot 86%). De regel om zoveel mogelijk thuis te werken (62%) kan op minder draagvlak rekenen. Bij 74% van de deelnemers is er draagvlak voor het laten testen op COVID-19 bij verkoudheidsklachten.

Verandering in draagvlak

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het draagvlak voor de hygiënemaatregelen is onveranderd hoog gebleven (rond de 90%). Ten opzichte van de vorige meting hebben zich nauwelijks veranderingen voorgedaan in draagvlak. Daarvoor zagen we bij elke opvolgende meting dat draagvlak voor enkele maatregelen afnam.

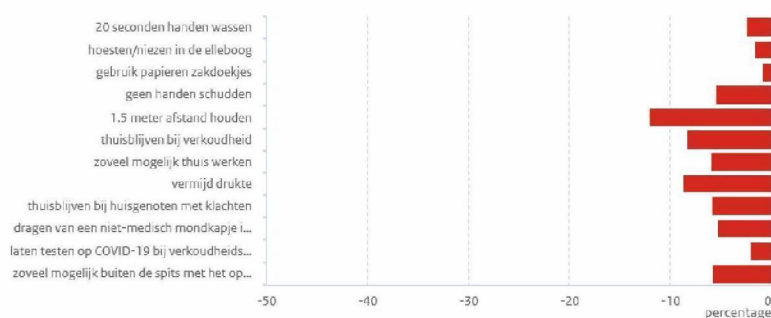

Wat als de maatregelen langer gaan duren

In de vragenlijst is het draagvlak voor de maatregelen ook uitgevraagd als de maatregelen nog zes maanden zouden duren. Dit geeft de mate weer waarin mensen zichzelf de maatregelen nog voor langere tijd zien volhouden.

Voor alle maatregelen daalt het draagvlak als ze langer gaan duren. Het draagvlak voor '1,5 meter afstand houden', 'thuisblijven bij verkoudheid', en 'vermijd drukte' daalt het meest (8 tot 12 procentpunten), als ze nog zes maanden gaan duren.

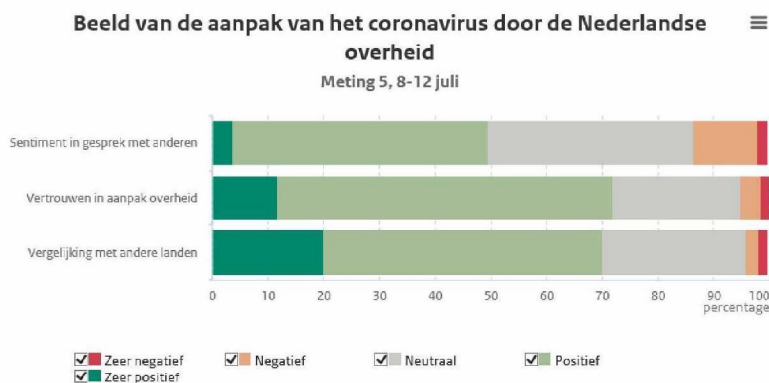
Verandering in draagvlak als maatregelen langer duren (6 maanden) Meting 5, 8-12 juli

Vertrouwen in Nederlandse aanpak

De mensen om ons heen kunnen veel invloed hebben op het beeld dat we vormen van de maatregelen. Van de deelnemers praat 75% wekelijks met anderen over de Nederlandse aanpak van de coronacrisis. 16% van de deelnemers geeft aan bijna dagelijks tot meerdere keren per dag met anderen te spreken over de Nederlandse aanpak van de coronacrisis (gegevens staan niet in een figuur). De helft van de ondervraagden geeft aan dat de gesprekken (zeer) positief waren en 13% vond de gesprekken (zeer) negatief.

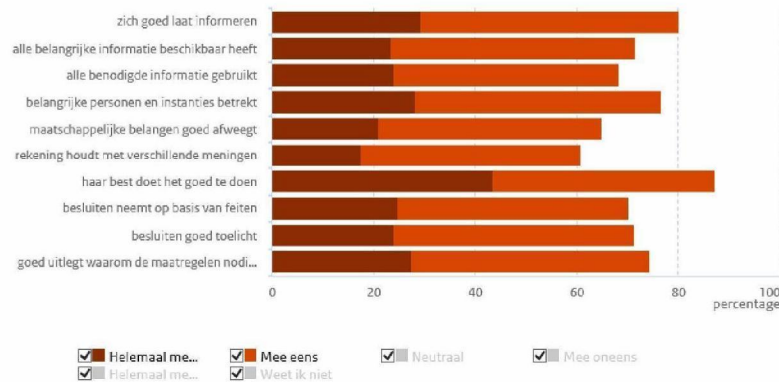
Er lijkt een groot vertrouwen in de manier waarop de Nederlandse overheid probeert het coronavirus onder controle te houden: 72% heeft (veel) vertrouwen, 5% (helemaal) geen vertrouwen. In vergelijking met andere landen doet Nederland het volgens 70% van de deelnemers (veel) beter, terwijl een kleinere groep het beleid als (veel) slechter scoort (4%).

Aan de deelnemers is een aantal stellingen voorgelegd die gaan over de beslissingen van de overheid ten aanzien van de coronamaatregelen. De uitspraak dat de Nederlandse overheid haar best doet het goede te doen, krijgt de meeste steun (87% is het er (helemaal) mee eens). Ook vinden veel deelnemers dat de overheid zich goed laat informeren (80%). De minste steun krijgt de stelling dat de Nederlandse overheid rekening houdt met verschillende meningen van mensen (61%).

Bij het bepalen van de maatregelen denk ik dat de Nederlandse overheid

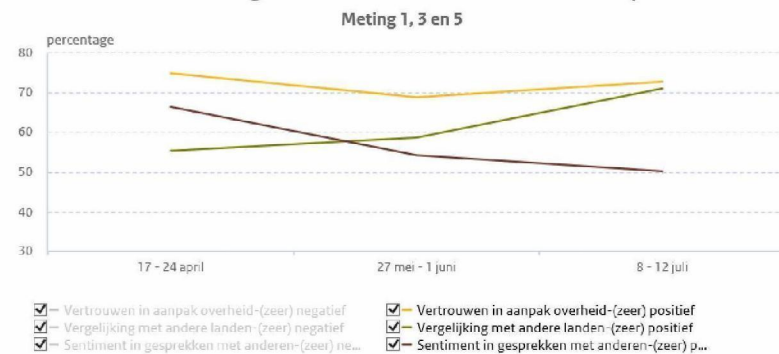
Meting 5, 8-12 juli

Verandering in beeld van de Nederlandse aanpak

Voor de veranderingen over de tijd op dit onderdeel is gekeken naar de deelnemers die aan meetrondes 1, 3 en 5 hebben meegedaan. Het vertrouwen in de manier waarop de Nederlandse overheid probeert het coronavirus onder controle te houden ligt bij de drie meetrondes op ongeveer hetzelfde niveau. Het percentage deelnemers dat vindt dat de Nederlandse overheid het beter doet dan andere landen is tussen ronde 1 en ronde 5 met 16 procentpunt toegenomen. Het sentiment in gesprekken met anderen is negatiever geworden. Het percentage deelnemers dat gesprekken als (zeer) positief ervaart is gedaald met 16 procentpunt ten opzichte van de eerste meetronde.

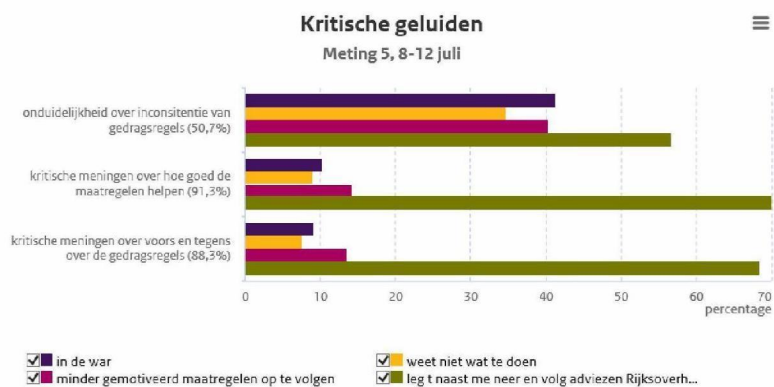
Verandering in vertrouwen van Nederlandse aanpak

Onduidelijkheid maatregelen en kritische geluiden

Voor het goed kunnen uitvoeren en volhouden van gedragsregels is het belangrijk dat mensen begrijpen wat ze moeten doen. Van de deelnemers geeft 51% aan dat ze de gedragsregels soms inconsistent vinden. Op de vraag wat zij daar vervolgens mee doen, antwoordt toch meer dan de helft (57%) dat ze het naast zich neerleggen en de adviezen van de overheid opvolgen. 35 tot 41% van de deelnemers geeft echter aan dat ze in de war raken, minder gemotiveerd zijn om de regels op te volgen of niet weten wat te doen.

Ongeveer 90% van de deelnemers geeft aan kritische meningen van anderen te horen over hoe goed de maatregelen helpen of over voors en tegens over de gedragsregels. Op de vraag wat zij daar vervolgens mee doen, antwoordt rond de 70% dat ze het naast zich neerleggen en de adviezen opvolgen. Daarnaast geeft 14% aan daardoor minder gemotiveerd te zijn om de regels op te volgen, rond de 10% raakt in de war, en minder dan 10% weet niet wat te doen.

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Om beter inzicht te krijgen in de invloed van de corona gedragsmaatregelen op het dagelijks leven en welzijn van Nederlandse burgers en de mate waarin het ze lukt om de gedragsregels op te volgen is het RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu samen met 25 GGD Gemeentelijke Gezondheidsdienst 'en half april een vragenlijstonderzoek gestart. Dit onderzoek vond iedere drie weken plaats. Vanaf ronde 5 zal de frequentie lager liggen en zal het onderzoek iedere zes weken uitgevoerd worden. Van 17 april tot en met 24 april 2020 is de eerste studie uitgevoerd. Van 7 mei tot en met 12 mei is de tweede meting uitgevoerd. De derde meting was van 26 mei tot en met 1 juni. De vierde meting van 17 tot en met 21 juni en de vijfde meting van 8 tot en met 12 juli. Om de vragenlijst kort te houden, is de set aan vragen opgeknipt in drie onderdelen en verdeeld over de deelnemers.

Dit onderzoek is tot stand gekomen met inhoudelijk advies van de Wetenschappelijke Adviesraad van de Corona Gedragsunit van het RIVM en is gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) en de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie (ZonMw Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie). Naast dit onderzoek voert de Gedragsunit van het RIVM aanvullend onderzoek uit, o.a. literatuurreviews, verdiepende interviews en scans van sociale media. Dit levert meer inzicht in achterliggende verklaringen, in onderbelichte thema's en geeft beter zicht op bevolkingsgroepen die niet of in mindere mate meedoen aan het vragenlijstonderzoek.

Deelnemers van het onderzoek

Aan de vijfde ronde van dit onderzoek hebben in totaal 50.465 mensen meegedaan van 16 jaar en ouder. De samenstelling van de deelnemersgroep is vergelijkbaar met die uit de vorige rondes.

Ten opzichte van de bevolking in Nederland zijn er onder de deelnemers meer vrouwen (61%) en minder mensen onder de 25 jaar (1,4%). Er deden relatief weinig mensen mee die niet geboren zijn in Nederland (5%). Mensen met een hoog opleidingsniveau zijn oververtegenwoordigd (61%). Van de deelnemers woont 20% alleen en heeft 27% thuiswonende kinderen jonger dan 18 jaar. Er zijn 2.689 deelnemers die zelf besmet zijn (geweest) of iemand in hun gezin of huishouden.

De trends die over de vijf meetrondes heen gepresenteerd worden zijn gebaseerd op deelnemers die aan alle vijf meetrondes hebben meegedaan. Dat zijn 29.334 respondenten. Vragen over 'Welbevinden en leefstijl' en vragen over 'Verklaringen gedrag' zijn vanaf meting 2 aan steeds dezelfde groep mensen binnen alle onderzoeksdeelnemers voorgelegd. In demografische kenmerken wijkt deze groep niet af van de groep die deze vragen bij meting 1 invulde. Vragen over 'Communicatie en vertrouwen' zijn bij meting 1, 3 en 5 aan dezelfde groep mensen voorgelegd en bij meting 2 en 4 aan een andere groep. In demografische kenmerken verschillen deze beide groepen niet van elkaar. De resultaten die

over meetronde 5 gepresenteerd worden, zijn gebaseerd zijn op alle 50.465 respondenten die in deze ronde meededen en kunnen daarom afwijken van de cijfers die in de trends gepresenteerd worden. De resultaten zijn niet zomaar te vertalen naar de totale bevolking van Nederland. Ze geven wel een indicatie.